

EÚ oprášila Stratégiu trvalo udržateľného rozvoja

Európska rada obnovila Stratégiu trvalo udržateľného rozvoja EÚ v júni 2006. Po piatich rokoch Európska únia prehodnotila svoje postoje k tejto nanajvyšš dôležitej problematike.

Európska rada na samite v Göteborgu (2001) prijala prvú Stratégiu trvalo udržateľného rozvoja EÚ (STUR). Tú v roku 2002 s výhľadom Svetového samitu o trvalo udržateľnom rozvoji v Johannesburgu (2002) doplnila o vonkajší rozmer Európska rada v Barcelone. Nová vláda SR vzala na vedomie obnovenú STUR v júli 2006. Nadalej pretrvávajúce neudržateľné trendy, pokiaľ ide o zmenu klímy a využívanie energie, hrozby pre verejné zdravie, chudobu a sociálne vylúčenie, demografický tlak a starnutie, hospodárenie s prírodnými zdrojmi, stratu biodiverzity, využívanie pôdy a dopravu, viedli k prepracovaniu pôvodného dokumentu. Tieto negatívne trendy nadobudli naliehavý charakter a vyžadujú si zásahy už v krátkej dobe. Hlavnou výzvou bude postupná zmena súčasne neudržateľných modelov spotreby a výroby a neintegrovanej prístupu k tvorbe politik krajín EÚ.

Tento dokument má byť jedinou stratégiou o tom, ako EÚ efektívnejšie naplní svoj pretrvávajúci záväzok riešiť výzvy trvalo udržateľného rozvoja (TUR). Opätovne potvrdzuje potrebu globálnej solidarity a uznáva dôležitosť posilnenia práce s partnermi mimo EÚ, vrátane rýchlo sa rozvíjajúcich krajín, ktoré budú mať výrazný vplyv na globálny TUR.

Celkovým cieľom obnovenej STUR EÚ je určiť a vypracovať opatrenia, ktoré umožnia EÚ dosahovať stále zlepšovanie kvality života súčasných i budúcich generácií prostredníctvom vytvorenia trvalo udržateľných komunít schopných efektívne využívať zdroje a hospodáriť s nimi a využiť potenciál pre ekologickú a sociálnu inováciu hospodárstva, a tým zabezpečiť prosperitu, ochranu životného prostredia a sociálnu súdržnosť.

Nová STUR identifikuje tieto kľúčové ciele a výzvy:

Kľúčové ciele

Ochrana životného prostredia

Zachovať schopnosť Zeme udržiavať život v celej svojej rozmanitosti, rešpektovať obmedzenosť prírodných zdrojov planéty a zabezpečiť vysokú úroveň ochrany a zvýšenie kvality životného prostredia. Predchádzať znečisťovaniu životného prostredia, znižovať ho a podporovať trvalo udržateľnú spotrebu a výrobu, aby sa prerušilo prepojenie medzi hospodárskym rastom a zhoršovaním životného prostredia.

Sociálna spravodlivosť a súdržnosť

Podporovať demokratickú, zdravú, bezpečnú a spravodlivú spoločnosť, ktorá sa zakladá na sociálnej integrácii a súdržnosti a ktorá rešpektuje základné práva a kultúrnu rôznorodosť, zabezpečuje rovnosť príležitostí a bojuje proti akejkoľvek podobe diskriminácie.

Hospodárska prosperita

Podporovať prosperujúce, inovačné a konkurencieschopné hospodárstva, bohaté na znalosti, ktoré sú účinné pri ochrane životného prostredia a ktoré zaručujú vysokú životnú úroveň, plnú zamestnanosť a kvalitnú prácu v celej Európskej únii.

Plnenie našich medzinárodných povinností

Podporovať vytváranie demokratických inštitúcií na

celom svete, ktoré sa zakladajú na mieri, bezpečnosti a slobode, a bránia stabilitu týchto inštitúcií. Aktívne podporovať TUR vo svete a zabezpečovať súlad vnútorných a vonkajších politik Európskej únie s globálnym TUR a s jej medzinárodnými záväzkami.

Kľúčové výzvy

So zreteľom na zhoršovanie environmentálnych trendov, hospodárske a sociálne výzvy EÚ v spojení s novými konkurenčnými tlakmi a novými medzinárodnými záväzkami vymedzuje STUR EÚ sedem kľúčových výziev a zodpovedajúce úlohy, operačné ciele a činnosti.

Zmena klímy a čistá energia

Celkový cieľ: Obmedziť zmenu klímy a náklady s ňou spojené a negatívne účinky na spoločnosť a životné prostredie.

Operačné ciele a úlohy

- Záväzky EÚ 15 a väčšiny EÚ 25, vyplývajúce z Kjótskeho protokolu, splniť ciele zníženia emisií skleníkových plynov v rokoch 2008 – 2012, kde je cieľom EÚ 15 osempercentné zníženie emisií v porovnaní s úrovňami z roku 1990. Cieľom je, aby sa globálne priemerná povrchová teplota nezvýšila o viac ako 2 °C v porovnaní s predindustriálnym obdobím.

- Energetická politika by mala zodpovedať cieľom, ktorými sú bezpečnosť dodávky, konkurencieschopnosť a environmentálna udržateľnosť v duchu energetickej politiky pre Európu, ktorú začala Európska rada v marci 2006. Energetická politika je kľúčová pri riešení problému zmeny klímy.

- Prispôbenie sa zmene klímy a jej zmiernenie by sa malo zahrnúť do všetkých príslušných európskych politik.

- Do roku 2010 by sa malo priemerne 12 % spotreby energie a 21 % spotreby elektrickej energie ako spoločný, ale diferencovaný, cieľ pokrývať z obnoviteľných zdrojov so zreteľom na zvýšenie ich podielu na 15 % do roku 2015.

- Do roku 2010 by 5,75 % palív v doprave malo pozostávať z biopalív, čo je orientačný cieľ so zreteľom na zvýšenie ich podielu na 8 % do roku 2015 (smernica 2003/30/ES).

Dosiahnutie celkovej úspory dodatočných 9 % konečnej spotreby energie v období 9 rokov do roku 2017, ako uvádzajú smernice o energetickej účinnosti konečného používania a o službách v energetike.

Trvalo udržateľná doprava

Celkový cieľ: Zabezpečiť, aby naše dopravné systémy spĺňali hospodárske, sociálne a environmentálne potreby spoločnosti pri minimalizovaní ich nežiaduceho vplyvu na hospodárstvo, spoločnosť a životné prostredie.

Operačné ciele a úlohy

- Oddeliť hospodársky rast a dopyt po doprave, s cieľom znížiť vplyv na životné prostredie.

- Dosiahnuť udržateľné úrovne využívania energie dopravou a znížiť emisie skleníkových plynov z dopravy.

- Znížiť emisie znečisťujúcich látok z dopravy na úrov-

ne, ktoré minimalizujú účinky na ľudské zdravie a/alebo životné prostredie.

- Dosiahnuť vyvážený posun smerom k environmentálne vhodným druhom dopravy v záujme trvalo udržateľnej dopravy a systému mobility.

- Znížiť dopravný hluk pri zdroji a aj prostredníctvom opatrení na znižovanie hluku, s cieľom zabezpečiť, aby úrovne celkovej expozície minimalizovali vplyvy na zdravie.

- Zmodernizovať rámec EÚ pre služby vo verejnom záujme v osobnej doprave, s cieľom podporovať vyššiu účinnosť a výkonnosť do roku 2010.

- V súlade so stratégiou EÚ o emisiách CO₂ z ľahkých úžitkových vozidiel by mal priemerný nový vozový park dosiahnuť emisie CO₂ 140 g/km (2008/09) a 120 g/km (2012).

- Znížiť do roku 2010 úmrtnosť v cestnej doprave na polovicu v porovnaní s rokom 2000.

Trvalo udržateľná spotreba a výroba

Celkový cieľ: Podporovať trvalo udržateľné modely spotreby a výroby.

Operačné ciele a úlohy

- Podporovať trvalo udržateľnú spotrebu a výrobu riešením otázky sociálneho a hospodárskeho rozvoja v rámci nosnej kapacity ekosystémov a oddeliť hospodársky rast od zhoršovania stavu životného prostredia.

- Zlepšiť environmentálny a sociálny výkon produktov a procesov a podporovať podniky a spotrebiteľov, aby si ich osvojili.

- Zamerať sa na dosiahnutie takej priemernej úrovne zeleného verejného obstarávania (GPP) v EÚ do roku 2010, akú v súčasnosti dosahujú členské štáty s najlepšími výsledkami.

- EÚ by sa mala usilovať zvýšiť svoj podiel na

svetovom trhu v oblasti environmentálnych technológií a ekologickej inovácie.

Zachovanie prírodných zdrojov a hospodárenie s nimi

Celkový cieľ: Zlepšiť hospodárenie s prírodnými zdrojmi, vyhnúť sa ich nadmernému využívaniu a uznať hodnotu služieb ekosystémov.

Operačné ciele a úlohy

- Zvyšovať efektívnosť zdrojov, aby sa znížilo celkové využívanie neobnoviteľných prírodných zdrojov a súvisiaci environmentálny vplyv využívania surovín, a preto používať obnoviteľné prírodné zdroje tempom, ktoré neprekročí ich schopnosť regenerácie.

- Získať a udržať konkurenčnú výhodu zlepšením efektívnosti zdrojov, okrem iného podporou ekologických inovácií.

- Zlepšiť hospodárenie s prírodnými zdrojmi a vyhnúť sa ich nadmernému využívaniu, napr. rybné hospodárstvo, biodiverzita, voda, ovzdušie, pôda a atmosféra, obnoviť poškodené morské ekosystémy do roku 2015 v súlade s johannesburským plánom (2002) a zároveň dosiahnuť maximálny udržateľný výnos rybného hospodárstva do roku 2015.

- Zastaviť stratu biodiverzity a do roku 2010 prispievať k výraznému zníženiu miery straty biodiverzity vo svete.

- Účinne prispievať k dosiahnutiu globálnych cieľov OSN v oblasti lesov do roku 2015.

- Vyhybať sa vzniku odpadov a zlepšiť efektívne využívanie prírodných zdrojov uplatňovaním koncepcie uvažovania o životnom cykle a podporou opätovného používania a recyklácie.

Verejné zdravie

Celkový cieľ: Podporovať dobré verejné zdravie za spravodlivých podmienok a zlepšiť ochranu proti ohrozeniam zdravia.

Operačné ciele a úlohy

- Zlepšiť ochranu proti ohrozeniam zdravia rozvojom kapacít, s cieľom koordinovane na ne reagovať.

- Ďalej zlepšovať právne predpisy v oblasti potravín a krmív vrátane preskúmania označovania potravín.

- Naďalej podporovať vysoké normy v oblasti zdravotnej starostlivosti o zvieratá a pohody zvierat v EÚ i medzinárodne.

- Zastaviť zvyšovanie chorôb súvisiacich so životným štýlom a chronických chorôb najmä v sociálno-ekonomicky znevýhodnených skupinách a oblastiach.

- Znižovať nerovnosti v oblasti zdravia v členských štátoch a medzi nimi riešením širších zdravotných faktorov a vhodných stratégií propagácie zdravia a prevencie chorôb. Činnosti by mali zohľadňovať medzinárodnú spoluprácu vo fórach akým je WHO, Rada Európy, OECD a UNESCO.

- Zabezpečiť, aby sa do roku 2020 chemické látky, vrátane pesticídov, vyrábali, nakladalo sa s nimi a používali sa takým spôsobom, ktorý výrazne neohrozuje ľudské zdravie a životné prostredie. V tomto kontexte bude rýchle prijatie nariadenia o registrácii, hodnotení, autorizácii a obmedzovaní chemických látok (REACH) milníkom, konečným cieľom je nahradiť látky vzbudzujúce veľké obavy vhodnými alternatívnymi látkami alebo technológiami.

- Zlepšiť informovanosť o znečistení životného prostredia a nepriaznivých vplyvoch na zdravie.

- Zlepšiť duševné zdravie a riešiť riziká samovrážd.

Sociálne začlenenie, demografia a migrácia

Celkový cieľ: Vytvoriť sociálne inkluzívnu spoločnosť

zohľadňovaním solidarity medzi generáciami a v rámci nich a zabezpečiť zvyšovanie kvality života občanov ako podmienky pre trvalé blaho jednotlivca.

Operačné ciele a úlohy

- Plniť cieľ EÚ o prijatí krokov s rozhodujúcim vplyvom na zníženie počtu osôb vystavených riziku chudoby a sociálneho vylúčenia do roku 2010, s osobitným dôrazom na potrebu znížiť chudobu detí.

- Zabezpečiť vysokú úroveň sociálnej a územnej súdržnosti na úrovni EÚ a v členských štátoch, ako aj rešpektovanie kultúrnej rôznorodosti.

- Podporovať členské štáty v ich úsilí modernizovať sociálnu ochranu vzhľadom na demografické zmeny.

- Výrazne zvýšiť účasť žien a starších ľudí na trhu práce podľa stanovených úloh, ako aj zvýšiť zamestnanosť migrantov do roku 2010.

- Naďalej rozvíjať politiku EÚ v oblasti migrácie, doplnenú politikami na posilnenie integrácie migrantov a ich rodín, a zohľadňovať aj hospodársky rozmer migrácie.

- Znížiť negatívny vplyv globalizácie na pracujúcich a ich rodiny.

- Podporovať zvýšenú zamestnanosť mladých ľudí. Zintenzívniť úsilie na zníženie predčasného ukončenia školskej dochádzky na 10 % a zabezpečiť, aby aspoň 85 % dvadsaťdvaročných malo ukončené vyššie stredné vzdelanie. Do konca roku 2007 by sa každému mladému človeku, ktorý ukončil školu a je nezamestnaný, mala do šiestich mesiacov a najneskôr do 4 mesiacov do roku 2010 ponúknuť práca, učňovské vzdelávanie, doplnková odborná príprava alebo iné opatrenia zamestnateľnosti.

- Zvýšiť účasť postihnutých osôb na trhu práce.

Chudoba vo svete a výzvy TUR

Celkový cieľ: Aktívne podporovať TUR vo svete a zabezpečovať súlad vnútorných a vonkajších politik EÚ s globálnym TUR a s jej medzinárodnými záväzkami.

Operačné ciele a úlohy

- Vykonať dostatočný pokrok v plnení záväzkov EÚ, pokiaľ ide o medzinárodné dohodnuté ciele a úlohy, najmä z miléniovej deklarácie a tie, ktoré vyplývajú zo Svetového samitu o trvalo udržateľnom rozvoji, ktorý sa konal v Johannesburgu v roku 2002, a zo súvisiacich procesov, akými sú napr. konsenzus z Monterrey o financovaní rozvoja, rozvojová agenda z Dauhy a parížska deklarácia o harmonizácii pomoci.

- Prispievať k zlepšeniu medzinárodného environmentálneho riadenia (IEG) najmä v kontexte krokov nadväzujúcich na výsledok svetového samitu v roku 2005 a k posilneniu multilaterálnych environmentálnych dohôd (MEA).

- Zvýšiť objem pomoci na 0,7 % hrubého národného dôchodku (HND) do roku 2015 s medzicieleom 0,56 % v roku 2010.

(i) Členské štáty, ktoré zatiaľ nedosiahli úroveň ODA vo výške 0,51 % HND, sa zaväzujú dosiahnuť túto úroveň do roku 2010 v rámci svojich príslušných rozpočtových postupov rozdeľovania

rozpočtu, kým tie, ktoré už túto úroveň prekročili, sa zaväzujú pokračovať vo svojom úsilí;

(ii) Členské štáty, ktoré pristúpili k EÚ po roku 2002 a nedosiahli úroveň 0,17 % ODA/HND sa budú usilovať zvýšiť svoju ODA, aby v rámci svojich postupov pridelovania rozpočtových prostriedkov dosiahli túto úroveň do roku 2010, kým tie, ktoré už túto úroveň prekročili, sa zaväzujú pokračovať vo svojom úsilí;

(iii) Členské štáty sa zaväzujú dosiahnuť cieľ 0,7 % ODA/HND do roku 2015, pričom tie, ktoré túto cieľovú hodnotu dosiahli, sa zaväzujú udržať sa nad ňou; členské štáty, ktoré sa k EÚ pripojili po roku 2002, sa budú usilovať zvýšiť svoju ORP/HND do roku 2015 na 0,33 %.

- Podporovať TUR v kontexte rokovania WTO v súlade s preambulou marakéšskej dohody o založení Svetovej obchodnej organizácie, ktorá určila TUR za jeden zo svojich hlavných cieľov.

- Zvýšiť efektívnosť, súdržnosť a kvalitu politik pomoci EÚ a členských štátov v období rokov 2005 – 2010.

- Začleniť otázky TUR do všetkých vonkajších politik EÚ, vrátane spoločnej zahraničnej a bezpečnostnej politiky, okrem iného tým, že sa TUR stane predmetom multilaterálnej a bilaterálnej rozvojovej spolupráce.

Vzdelávanie a tréning a tiež výskum a vývoj sú vnímané ako predpoklady pre zmeny správania a lepšie poznatky o štruktúre trvalo udržateľnej výroby a spotreby.

Európska komisia zverejní hodnotiacu správu každé dva roky, ktorá bude založená na aktivitách členských štátov implementujúcich STUR EÚ. Každý členský štát vymenuje svojho predstaviteľa ako kontaktnú osobu pre STUR, ktorá najneskôr v júni 2007 (a potom v dvojirokových intervaloch) bude môcť poskytnúť potrebné informácie a vstupy o pokroku na vnútroštátnej úrovni v súlade s národnými stratégiami trvalo udržateľného rozvoja (NSTUR). Na základe správy Európskej komisie by mala decembrová Európska rada každé dva roky preskúmať pokrok a priority (počnúc rokom 2007). Budúce zhodnotenia NSTUR by sa mali vykonávať vzhľadom na revidovanú STUR EÚ, aby sa zabezpečila jednotnosť, súdržnosť a vzájomná podpora, pričom sa zohľadňujú osobitosti členských štátov. (Pozn. red.: Slovenský preklad stratégie nájdete na webovej stránke Úradu vlády SR www.gov.sk v časti rokovania vlády.)

Zdroj: EurActiv a STUR EÚ

Ilustračné foto: T. Kopečný, M. Ridzoňová

